

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 46.02.1437

Numărul 240

22 februarie 1995

SCHIMBAREA LEGII ELECTORALE

Reprezentanții puterii și ai opoziției s-au declarat favorabili scrutinului uninominal, propus, chipurile, din inițiativa ziarului Adevărul.

Votul uninominal a fost propus încă din primele luni ale anului 1990 după modelul uninominal francez de guvernul Roman și respins de CPUN sub pretextul că nu permite exprimarea tuturor tendințelor politice. În fapt, Iliescu și Roman și-au dat repede seama că puteau mai lesne să fărâmițeze opoziția, ademenind fiecare grupare disidentă cât de mică, cu promisiunea câtorva locuri în parlament prin sistemul proporțional de listă. Adoptat de CPUN, scrutinul proporțional s-a dovedit a fi mijlocul cel mai bun pentru divizarea opoziției, fără a slăbi poziția puterii, care dispune de alte mijloace pentru a orienta voturile parlamentarilor săi, și, din păcate, chiar ale unor membri ai opoziției.

Votul uninominal restrânge, desigur, participarea grupărilor mici în parlament. Măsura nu este însă decât aparent nedemocrată. În fapt, prezența unuia sau a mai multor grupuri minoritare în parlament nu le permite realizarea programelor pe care le-au propus, ci paralizază doar luarea hotărârilor. Paralizia duce la discreditarea parlamentului și, în cele din urmă, a democrației însăși. Totul proporțional devine

astfel o unealtă împotriva democrației.

În democrație, parlamentul nu este singura etapă a vieții politice. Primele etape le constituie formularea, discutarea, răspunderea și aplicarea ideilor. Pe vremuri, parlamentul îndeplinea toate aceste roluri. Astăzi, formularea, discutarea și răspunderea ideilor se face în presă, la radio și televiziune. Rolul parlamentului s-a restrâns mai ales la aplicarea ideilor prin redactarea legilor pe care le votează. În acest context, prezența în parlament a tuturor fracțiunilor din care multe nici măcar nu reprezintă idei, ci interese, nu folosește întru nimica democrației.

Putem desigur presupune cazuri în care o idee sau o opțiune, chiar și nereprezentată în parlament, se generalizează și trebuie adoptată. Acestea sunt mai mult teoretice decât reale, și partidele reprezentate, mai cu seamă cele din opoziție, nu scapă ocaziile spre a și le însuși. Chiar dacă, prin absurd, partidele din parlament ar refuza să țină seama de evoluția opiniei publice, cum s-a întâmplat de altfel multă vreme în Italia, referendumul din inițiativa populară constituie un remediu. În România, după 1989, referendumul nu a fost utilizat decât la inițiativa puterii pe tema monarhiei, dar constituția prevede inițiativa populară cu un număr minim de semnături.

Scrutinul uninominal nu poate decât să dăuneze democrației, ci va impune parlamentarilor disciplina care să reabiliteze această instituție esențială pentru libertatea cetățenilor.

Scrutinul uninominal poate fi de două feluri: cu un singur tur sau cu două.

Țările anglosaxone votează cu un singur tur, ceea ce obligă partidele să se regroupeze din plecare în jurul a două sau cel mult trei programe și candidați în fiecare circumscripție.

După o experiență nefericită de peste zece ani, în care aplicase sistemul proporțional, Franța a trecut la scrutinul uninominal cu două ture. În genere, la turul al doilea, candidații care nu au șanse se retrag sfătuiți pe alegători să voteze în favoarea unuia sau celuilalt din cei mai bine plasați.

Sistemul are inconvenientul că duce la târguiele între cele două ture, pe care nu le fac de obicei candidații, ci partidele. Astfel, un candidat poate fi sacrificat într-o circumscripție, pentru

ca altul, preferat de conducerea partidului, să poată fi ales în altă circumscripție.

Scrutinul uninominal cu două ture favorizează conducerea partidelor iar, în cazul României, puterea va putea astfel controla candidații celor patru partide din actuala coaliție guvernamentală.

Scrutinul uninominal cu un singur tur este mai simplu, onest și eficient, permițând majorității masive care să poată guverna coerent de-a lungul legislaturii de 4 sau 5 ani.

Inconvenientul ambelor moduri de scrutin uninominal este că majoritățile din parlament pot să nu corespundă celor din țară și pot, în cazuri extreme, să fie chiar contrarii. Spre pildă, dacă partidul A câștigă 52% din circumscripțiile uninominale cu numai 51% din voturi, iar partidul B le câștigă pe celelalte 48% cu 60% din voturi, primul va avea o majoritate de 52% în parlament, deși partidul B va fi obținut o majoritate de peste 54% de voturi în țară.

În democrațiile occidentale, asemenea cazuri sunt mai degrabă teoretice. În România însă, problema este acută deoarece puterea pregătește o hartă electorală în care circumscripțiile să fie astfel delimitate, încât aleșii ei să poată câștiga în multe circumscripții cu puține voturi, în timp ce aleșii opoziției să nu poată câștiga decât în mai puține circumscripții dar cu majorități mult mai mari. Delimitarea neloaială circumscripțiilor poate fi astfel prima încercare de a falsifica rezultatele și trebuie combătută din plecare pe plan juridic și politic, atât în țară cât și în cadrul european.

Sistemul uninominal riscă, de asemenea, să fie limitat în România numai la o parte din locuri, restul fiind supuse votului proporțional. S-ar adopta astfel în România sistemul din Rusia, care a transformat parlamentul de la Moscova în bilci. Dacă sistemul românesc va rămâne pe jumătate proporțional și pe jumătate uninominal cu două ture, diferența față de cel actual va fi minimă și nu merită să fie caționată de opoziție.

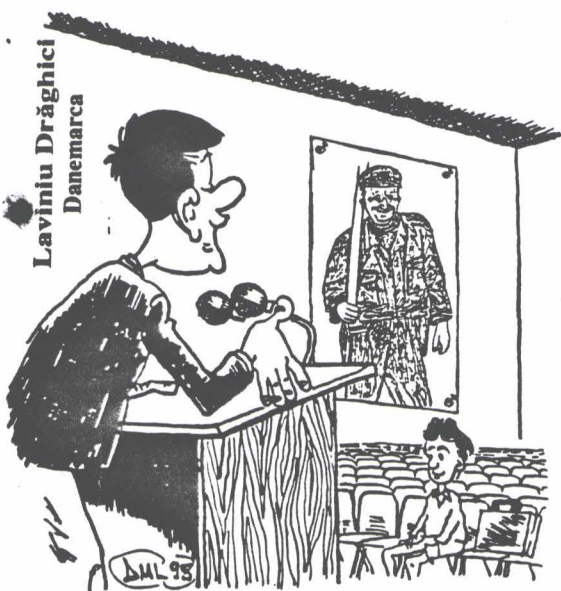
Cauza pentru care puterea modifică legea electorală este, de altfel, evidentă. Prezența partidelor extreme în coaliția guvernamentală dăunează relațiilor sale externe și restrânge, deci, ajutoarele străine. Deși acestea sunt oricum derizorii, cei care beneficiază de ele nu par să vrea să renunțe la aceste avantaje.

Schimbarea legii electorale și schimbarea circumscripțiilor permite puterii să facă și presiuni asupra partidelor sau persoanelor hibride din opoziție, promițându-le fie circumscripții

Mihai KORNE

pag. 5

DEMOCRATIE ȘI VIGILENȚĂ

CEI INFILTRAȚI ÎN PARTIDUL NOSTRU,
SÂNT RUGAȚI SĂ PĂRĂSEASCĂ SALA!!

■ **Mircea Snegur, invitat a doua oară la Casa Albă**, de data aceasta de președintele Clinton, a făcut o vizită la Washington în 30 ianuarie. Pe ordinea de zi a convorbirilor s-a aflat și retragerea trupelor rusești.

Problema părea să fi fost reglată prin acordul ruso-moldovenesc din 21 octombrie 1994, semnat de primii miniștri A. Sangheli și V. Cernomîrdin, care prevedea retragerea în trei ani, de la intrarea lui în vigoare, a trupelor rusești. Dar, brusc, Moscova și-a schimbat părerea. Înfi a pretins ca acordul să fie ratificat și de parlament, apoi ca Moldova să accepte baze militare pe teritoriul său. De altfel, A. Lebed, devenit un fel de șef feudal în Transnistria, are de gând să se opună retragerii chiar dacă va primi ordin.

B. Clinton a lăudat Moldova care ar fi "un model de adeziune la cauza democrației", ba chiar se află "în fruntea noilor state independente ale fostei URSS". Să amintim că pe 23 decembrie legislativul de la Chișinău a votat autonomia Găgăuziei, structurile acestia urmînd să se instaleze pînă în luna martie. Delegația de la Chișinău a obținut un spor financiar din partea guvernului american, a FMI și a Băncii Mondiale, care vizează mai ales sectorul agricol. S-a semnat și o cooperare militară americano-moldovenească

■ **Dictatura guvernamentală**. Numărul ordonanțelor, emise de guvern în 1994, sunt în jur

de 70. Un număr aproximativ egal cu legile votate de parlament, executivul devine astfel un fel de parlament paralel. Chiar dacă în preajma vacanțelor parlamentare opoziția se opune apetitului guvernamental de a legifera, ea este totdeauna înfrîntă la vot de coaliția puterii. Urmează apoi risipa de energie pentru a anula sau măcar a rectifica ordonanțele. De curînd, Curtea Constituțională a contestat una dintre ordonanțe, cea privitoare la taxa de trecere a frontierei, dar nu s-a ales decît cu o mustrare din partea preșidentului senatului.

■ **Suprapunerea puterilor în stat**. Anul trecut, președintele Iliescu, aflat în "vizită de lucru" la Satu Mare, a contestat - călcînd pe teritoriul independent al justiției, pentru care s-a ales și cu o inițiativă de suspendare din partea parlamentarilor opoziției - deciziile favorabile în procesele de restituire a caselor naționalizate. A fost ca un țigal de start - o mulțime de recursuri în anulare s-au abătut asupra Curții Supreme.

În 2 februarie a.c., secțiile reunite ale Curții Supreme de Justiție au hotărît că instanțele inferioare depășesc atribuțiile puterii judecătorești cînd dau decizii de restituire a imobilelor naționalizate prin Decretul 92/1950. Din cei 45 de judecători (24 dintre ei se pronunțaseră anterior pentru restituire în diverse procese, iar 6 magistrați sunt ei înșiși chiriși în case naționalizate...), 25 au răspuns pozitiv presiunii politice și 20 au votat contra.

Victoria Cotroceniului nu este însă totală. Această decizie nu este lege și nu are caracter

obligatoriu pentru toate instanțele din țară, deși se încearcă răspîndirea resemnării. Dealtfel, judecătoria Curții Supreme, care și-au făcut publice opiniile în această împrejurare, pot fi recuzați în procesele viitoare. Și nu în ultimul rînd trebuie ținut seama de prevederile internaționale care anulează mascarada judiciară de la București, și de posibilul apel la Curtea Europeană a drepturilor Omului de la Strasbourg.

■ **Ficțiunea autonomiei locale**. Cu demiterea din 20 ianuarie, în ședință de guvern, a încă 11 primari - dintre care numai doi sunt PDSR - s-a ajuns la înlăturarea, din primăvara lui 1992 pînă acum, a 162 de primari, dintre care 80% au fost aleși pe listele opoziției. Constituția prevede (art. 122) dreptul prefectului de a suspenda, prin sentința judecătorească, un act al primarului socotit ilegal. Legea administrației locale, art. 34, aliniatul 1 a, b și c prevede **suspendarea** doar în cazuri grave: hotărîri împotriva intereselor statului (de fapt cazul Funar!), compromiterea cu rea credință a intereselor localității, care se aplică în primul rînd consiliului local, ceea ce nu s-a întîmplat. Pe de altă parte, blocarea Legii finanțelor publice locale, a Legii Cadastrului, a Legii patrimoniului public, sau a Legii patrimoniului privat face ca autonomia locală să fie o ficțiune, deși România, a semnat Carta europeană intitulată "Exercițiul autonom al puterii locale".

La conferința primarilor demisi, organizată de Emil Constantinescu, A. Moruzi - fostul primar al

ȚARA ÎN CARE COMUNIȘTII AU URMAT COMUNIȘTILOR...

☛ Prof. dr. ... Ion Mincu, grijiitor de sănătatea Dictatorului și a supușilor săi, pe care-i învîța "alimentația științifică", calități care i-au asigurat și azi funcția de ministru, vădește o constantă dragoste pentru sănătatea românilor. Cîteva exemple:

☛ **Radio Europa liberă** pe 20.I. descria funcționarea secției de ortopedie a Spitalului de Urgență Floreasca: internări (2 bolnavi într-un pat) numai pentru cazurile extrem de grave; accidentați care așteaptă ore în șir terorizați de strigătele celor deja intrați pe mîna medicilor nevoiți să lucreze fără anestezice; fracturi imobilizate cu ghips de șantier, lipsind cel de mulaj.

☛ **Tinerama** din 1.II redă declarația dr. Mincu "în ultimii 2 ani nici o îmbolnăvire SIDA cu sînge contaminat", reamintindu-i ilustrului academician că Dsa a aprobat în 1994 cumpărarea a 604 litri de plasmă de la o firmă pirat ce o recolatase fără teste SIDA.

☛ **România liberă** din 28.I scrie iar despre micuța Iasmina (6 ani) căreia specialiștii i-au pus diagnosticul - în urma unei contaminări în cursul unui tratament la un spital din Iași - de fază finală SIDA, iar un trimis al ministerului a apreciat-o "ușor seropozitivă".

☛ Prețul unui tractor fabricat la Brașov a ajuns la 7,5 milioane lei (Adevărul, 24.I), concomitent limitîndu-se introducerea în țară a uneltelor mecanizate. Putem prevedea o sănătoasă creștere a importurilor de produse agricole, spre bucuria celor 1000 de firme miliardare aparținînd rudelor și prietenilor Puterii. Recent, s-a adus ceapă din Grecia.

☛ Același ziar anunță că apa a ajuns la 256 lei/mc. Și încă, dacă ar fi potabilă. La Baia Mare, Inspecția Sanitară afirmă că de ani de zile apa de la robinet e cancerigena (România liberă, 28.I)

☛ În loc de apă unii beau rachiu. Inspecția Sanitară a Capitalei a găsit în această licoare (românească) concentrații de cupru de cinci ori mai mari decît norma permisă (România liberă, 1.II). Noroc!

☛ **Tinerama** din 1.II semnaleză prezența pe piață a ciocolatei cu larve de dăunători, a arahidelor și cornurilor în prealabil gustate de rozătoare, a caramelelor siriene cu coloranți interziși sau a ciocolatei și bomboanelor ieșite din garajua inițială și intrate în alta falsă, conform etichetelor adezive aplicate pe deasupra de comercianți cu nervii tari. Poftă bună!

☛ Un ou costă 200 lei, adică exact de 200 de ori prețul de la începutul Erei Iliescu (Adevărul, 1.II). Rămîne întrebarea: de vină sunt găinile?

☛ **România liberă** din 25.I povestește despre un pisoai turbat care ar fi apărut pe străzile Bucureștiului. Analizele (oficiale) de laborator ar fi ieșit negative, dar șoricelii testați au răspuns pozitiv. Turbarea printre animalele Capitalei nu este, probabil, pentru mîine. În schimb ea este deja în vocabularul unor extremiști. Ceea ce e mai grav, vaccinul lui Pasteur nu e fiabil în aceste cazuri.

☛ Numărul copiilor abandonați la 1.1.95 era de aproape 3 ori mai mare ca în 1990 (Adevărul, 26.I)

☛ Mihai Ungheanu, ministru secretar de stat la Cultură, prezent la Festivalul "Mihai Eminescu" de la Suceava, a modificat deciziile juriului introducînd printre premiați oameni din sfera sa de simpatii, naționalo-comuniști. Pentru asta nu s-a formalizat eliminînd scriitori din Bucovina de Nord, sub ocupație ucraineană (România liberă, 31.I). Superbă recunoștință față de acei bucovineni

care au acceptat, colaborînd, zîmbetul înalt de la Cotroceni.

☛ Oile au fost o mare bogăție a României dinainte de comunism. În 1994 numărul scăzuse de 4 ori față de 1989 (România liberă, 27.I). Iar întreținerea pășunilor a fost încredințată de stat comunelor care, lipsite de venituri, de fonduri, le lasă în paragină pînă la eliminare.

☛ Moși din Cib (Alba) continuă să facă sport, la ore de noapte cînd pleacă pe jos la lucru la Zlatna (10 km). Autobuzele au fost desființate (România liberă, 26.I). Cum spunea un avizat, cineva veghează asupra oamenilor muncii. Zîmbind.

☛ Se vor preschimba certificatele de înregistrare ale celor 450 000 întreprinderi, sperîndu-se asanarea sectorului de firme fantomă, falite, cu activități ilegale, etc. (Radio Europa liberă, 26.I) Sunt speranțe că nu vor fi deranjate firmele nomenclaturistilor. Prea s-au străduit...

☛ Sunt unii care se întreabă unde s-au dus miliardele donate sau împrumutate României în ultimii cinci ani de originalitate. Un rezervor a fost umplut cu benzină care n-a mai existat la ieșire. Deci, se cheamă că undeva ar fi fost pierderi. **Tinerama** din 8.II ne prezintă o mostră. Uzina de vagoane ASTRA din Arad, zisă societate comercială, dar aparținînd statului, produce copios pagube. Cu zecile de milioane. Avem un parc de 60 000 vagoane și 1 000 locomotive nefolositoare. Uzina s-ar reprofila pe vagoane de călători, dar ele nu pot suporta cei 200 km/h ceruți pe liniile internaționale. S-a încercat vînzarea stocurilor către Iran. N-a mers. S-a încercat cu ungurii (de peste graniță). Tot n-a mers. Și aceștia vor vagoane moderne. Și uite așa, importăm vagoane (care sunt mai bune și mai ieftine ca cele ce le-ar putea produce Aradul) și menținem o unitate industrială care fabrică pierderi.

Braşovului, ales pe lista PAC ca independent - a explicat că primarii independenți au fost supuși presiunilor de a se înscrie în PDSR. În plus, "vina" sa este că s-a opus încheierii unor afaceri dubioase la Poiana Braşov. În ce-l priveşte pe primarul Sighetului, Gh. Filipciuc (PNȚCD), realele motive ale destituirii sale sunt sprijinirea proiectului transformării puşcăriei din localitate în memorial și militarea pentru reînființarea județului Sighetul Marmăției, desființat în 1950, cum mărturisește într-un interviu acordat revistei "22", unde amintește și faptul că senatorul de Sighet, Augustin Botiș, autor al opiniei metaforice după care "Ilescu este arc de lumină peste Carpați", i-a repetat de fiecare dată că "ușile PDSR îi sunt deschise"... Deși alegerile pentru postul de primar la Braşov, Sighet, Tîrgoviște, Turnu Măgurele sunt deja fixate pentru 2 aprilie, Adrian Moruzi și Gh. Filipciuc au dat în judecată guvernul, solicitînd anularea deciziei guvernamentale.

Alina Mungiu constata în "Expres" că PDSR-ul nu numai suspendă primarii, dar se pregătește să rescrie și harta circumscripțiilor electorale. "Cu alte cuvinte ne așteaptă vremuri grele. Chiar mai grele decît pînă acum".

■ **România va continua să fie vizitată de raportori ai Consiliului European.** În urma ședinței Biroului Adunării parlamentare a Consiliului European - care a avut loc la Paris în 20 ianuarie, și la care a fost prezent senatorul PDSR Florin Rădulescu-Botică, vice-președinte al acestui organism - într-o notă a Secretariatului Consiliului European privind România, publicată în aceeași zi, se spune în concluzie: "Discuțiile din comisii arată că membrii lor resimt necesitatea de a continua observarea situației din România. Aceasta ar putea înpune o nouă vizită a raportorilor. Problemele care ar trebui urmărite privesc independența autorităților judiciare, reforma Codului Penal, serviciile de securitate, statutul minorității maghiare și probleme legate de administrația publică".

Un alt afront este neacceptarea membrilor PDSR în cadrul grupului parlamentar social-democrat de la Strasbourg, date fiind recentele aliate ale partidului la guvernare. În schimb, lui Adrian Severin i s-a atribuit vicepreședinția acestui grup parlamentar. În fine, la Simpozionul Internațional despre perspectivele social-democrației, din 11 februarie, au fost invitați din România doar PD (FSN) și partidul dlui Cănușescu, nu și PDSR...

■ **Asocierea României la Uniunea Europeană.** În plin foc încrucișat al comunicatelor, acuzațiilor, ultimatumurilor, somațiilor și amenințărilor declanșate de declarațiile de autonomie locale ale UDMR, pe 1 februarie Teodor Meleșcanu a semnat la Bruxelles convenția cadru pentru minoritățile naționale, în care, de altfel e vorba doar de drepturi individuale, nu colective. În aceeași zi a intrat în vigoare acordul de asociere al României la Uniunea Europeană, care înseamna

armonizarea legislației românești cu țările europene, eforturi reale pentru reformă, restructurarea economiei și privatizare, abandonarea subvențiilor, reguli drastice de concurență, respectarea proprietății intelectuale, industriale, comerciale, liberalizarea plășilor și transferurilor financiare.

■ Pe 2 februarie s-au înfîlțit liderii din **Alianța Civic Liberală.** Declarația adoptată în Biroul CDR privind problema UDMR nu corespunde punctului de vedere al Alianței: "Orice discuție cu UDMR trebuie să plece de la recunoașterea caracterului național unitar al statului român, a respectării Constituției și legilor țării", mai mult PNL(Quintus) a declarat că va solicita partenerilor din CDR "discutarea legitimității prezenței UDMR în alianța opoziției".

■ **Soliditatea complicităților.** Tot în seara de 7 februarie, într-o fostă vilă a lui Ceaușescu, din cartierul Primăverii, a avut loc o înfîlțire de taină a liderilor coaliției la putere: Oliviu Gherman, Adrian Păunescu, Ilie Verdeț, Gh. Funar. Cel din urmă, acuzîndu-l de trădare pe Ilescu și înmulțind declarații belicoase își pusese, cel puțin aparent, partenerul de guvernare în dificultate. Jurnaliștii pronosticau scindarea PUNR-ului sau chiar un divorț între PDSR și PUNR. Nici pomeneală. A avut loc, conform clișeului, "un schimb viu și fructuos de opinii", iar de acum înainte "chestiunile fundamentale ale politicii interne și externe" vor fi "convenite unanim". Mai mult, Gh. Funar și-a permis să declare, la televiziune, după sfatul de noapte: "s-a desprins concluzia că pericolul pentru țară și pentru integritatea României este mult mai mare decît cel care a existat în vara lui 1940" (!), iar Vadim Tudor i-a "averizat" "pe dușmanii patriei că România e pregătită pentru ori ce fel de confruntare, de idei sau de altă natură".

■ **Mesaj pentru uz extern.** Reportajul televizat de mai sus, cu Funar și CV Tudor avea loc în aceeași zi, 8 februarie, în care erau invitați la Cotroceni liderii partidelor parlamentare din opoziție, cu care Ion Ilescu s-a "sfătuit" în privința "strategiei naturale pentru integrarea europeană". Cel mai reticent a fost UDMR, iar cel mai critic PD (FSN), Adrian Severin declarînd că va crede în vocația europeană a președintelui și a PDSR, cînd se vor despărți de aliații național-comuniști. Decorativul conclave cu opoziția - un mesaj trimis peste hotare - n-are cum să atenueze realitatea consensului național-comunist care guvernează țara.

■ **Corneliu Coposu, invitat de Congresul american,** a avut înfîlțiri cu senatori, deputați, factori de decizie din Departamentul Afacerilor Externe, guvernatori, președinți de sindicate, oameni de afaceri, diplomați europeni invitați ca și dînsul la "Dejunul spiritual" oferit anual de președintele SUA. În congres tocmai se dezbătea legea 57 referitoare la securitatea SUA și echilibrul mondial. Printre statele care trebuie promovate în acest scop sunt nominalizate cele din grupul de la

Vișegrad, țările Baltice și Ucraina. Nici urmă de România. Liderului țărănist i s-a explicat că România este în urmă cu construcția democratică și cu progresul de integrare în NATO. Corneliu Coposu a încercat să-i convingă pe americani că "România, lăsată pe dinafară, rămîne prădă Federației Ruse". ("Lumea liberă", 11/II 95)

■ **Convenția Națională PAC** din 4-5 februarie de la Sinaia a decis ca, pînă în 15 februarie, Comitetul Director să formuleze propuneri concrete de restructurare a Convenției. Dacă acest demers nu va găsi audiență în CDR, Colegiul se va adresa filialelor pentru a decide rămînerea sau nu în coaliția opoziției. Hotărîrea definitivă o va lua însă Congresul PAC din 4-6, mai care va avea loc la Alba Iulia. PAC cere Convenției să se transforme într-o "alianță de partide" - adică să elimine formațiile nepartinice și să se delimiteze clar de susținerea monarhiei.

■ **Colegiul Director PAC,** care a avut loc în 9 februarie, a făcut cunoscute propunerile pentru restructurarea CDR: delimitarea de UDMR, dacă nu renunță la autonomia regională, luarea deciziilor prin participarea exclusivă a partidelor, deschiderea către PD (FSN), respectarea Constituției și renunțarea în campania prezidențială la ambiguitatea referitoare la forma de guvernămînt. În fine, CDR trebuie să recunoască explicit că România este un stat național unitar.

■ **PAC, PL'93 și PNL-CD** au alcătuit grupul parlamentar al alianței Civic-liberale în Camera Deputaților, al cărui lider este Călin Anastasiu (PL'93) secondat de Gh. Gorun (PAC).

■ **A cincea rundă de mediere neoficială de la Atlanta (SUA),** l-a avut ca gazdă pe Jimmy Carter. Discuția din 15 februarie a avut loc între delegația română - Viorel Hrebenciuc, secretar general al guvernului, Traian Chebeleu, purtătorul de cuvînt al președinției, prof. univ. Dinu Giurescu, Radu Vasile (PNȚCD), vice-președintele senatului și Nicolae Țăran (PAC) - și delegația UDMR - Marco Bela, președintele UDMR, Laszlo Tökes, președinte de onoare, György Tokay, șeful grupului parlamentar UDMR și György Frunda, senator UDMR.

Chiar era nevoie de Jimmy Carter, la care se recurge în cazuri limită, pentru a aplana niște comunicate în contradictoriu? Vorba lui Ion Cristoriu: de ce nu s-au înfîlțit cele două formații la Herăstrău?

■ **În 23 ianuarie, atotprezentul Adrian Păunescu** - editor, director de ziar, de revistă și de cenanclu - a organizat un fel de șușanea, la care a venit și Ion Ilescu, decretat cu această ocazie "omul politic al anului 1994" Au mai fost premiați Tudor Mohora și publicația "Evenimentul Zilei". Iată relatarea în "România Mare": "Pe parcursul ceremoniei, dl. Ilescu a ascultat un impresionant discurs al dlui C.V. Tudor și, de asemenea, președintele PRM a ascultat o importantă cuvîntare a președintelui României".

■ În 13 februarie a fost votată în Camera Deputaților, cu 165 de voturi, o **Moțiune de condamnare a ultimelor declarații ale UDMR-ului,** inițiată de majoritate. PNȚCD și PSDR s-au abținut, PD(FSN) a votat împotriva, o parte din deputații Alianței civic-liberale au fost favorabili Moțiunii.

■ **Noul vicepreședinte al Camerei Deputaților** este Vasile Lupu (PNȚCD) în locul lui Ion Rațiu, iar noul secretar este Ion Marinescu (PRM).

A.C.

Cu ocazia unui interviu acordat secției române a postului de radio Europa Liberă, purtătorul de cuvînt al SRI, Nicolae Ulieru definea două noi delictе care ar pune în pericol siguranța statului și ar fi asimilabile spionajului. Primul este "împiedicarea reformei". Pe capul cui poate cădea însă o asemenea vinovăție, cînd responsabilitatea împlinirii sau nu a reformei aparține numai executivului și majorității parlamentare? Dacă nu cumva e vorba de deshumarea acuzației de "sabotaj", pretext cu care au fost aruncați în închisoare mii de nevinovați în anii '50...

Al doilea delict, și mai bizar, a fost formulat într-o inefabilă limbă de lemn: "A alimenta ideea, vehiculată intens de anumite cercuri interesate, că România nu este capabilă de o integrare europeană completă și definitivă, fiind mai degrabă dispusă sau dependentă de o sferă de interese din Est". Nicolae Ulieru instituie cu seninătate un delict de opinie pe care-l echivalează cu trădarea. (R.P.)

"Nu se poate ca poporul român să rămână așa, un popor singular"

Veștile despre opoziția din România se limitează, de obicei, la agitația din sfera liderilor. Ce gândesc însă cei din eşaloanele mai modeste, pentru care politica este un spațiu al devotamentului, al muncii de teren și al anonimatului? ING. GHEORGHE RĂDULESCU, pasionat de istorie, și pentru care politica este o datorie civică, este unul dintre aceștia. De la Piața Universității la responsabilitatea filialei PAC a sectorului 6 București - acești cinci ani au reprezentat pentru Gh. Rădulescu un revelator, un teren de analiză lucidă și mai ales de încrâncenare în speranță.

A.C. - *De ce este atât de complicat astăzi în România?*

Gh. Rădulescu - Toată lumea, acasă și aici, își pune aceeași întrebare. Și nebunia națională este că fiecare român are o teorie explicativă și dă sfaturi mai ales acolo unde nu se pricepe. De aceea este aproape riscant să dai o explicație. Îmi asum totuși o părere...

Acestei mlaștini îngrozitoare în care ne mișcăm nu i se vedeau, înainte de decembrie '89, dimensiunile. Părea că există doar ici și colo: învățământul era dublu - școală de stat și meditații -, asistența sanitară la fel - gratuită la stat, plătită doctorului -, în administrație, chiar dacă aveai dreptul la o hîrtie, n-o obțineai pînă nu-l plăteai pe funcționar, plăteai la școala de șoferi, dar mai plăteai odată profesorul. Aceste practici paralele au extirpat din oameni sentimentul de a avea dreptul, îndreptățirea la ceva. Dimensiunea adevărată a acestei mlaștini a ieșit abia acum la suprafață. În mod obiectiv pentru că situația există ca atare și, pe de altă parte, pentru că ea e stimulată.

Probabil lucrurile s-ar mai lămurii dacă oameni de autoritate, din diverse domenii, și-ar spune părerea și dacă cei care conduc le-ar urma în oarecare măsură sfatul sau măcar ar reflecta, iar cei care nu se pricep, i-ar asculta. Ce se întîmplă în realitate? Pe oamenii de autoritate care-și spun părerea puterea îi tratează ca pe dușmani, iar oamenii obișnuiți spun "dar asta cine e să ne învețe pe noi?!"...

A.C. - *Vorbești de o societate care și-a pierdut orice fel de ierarhie...*

Gh. R. - Și-a pierdut reperele și ierarhiile. Cauzele sunt multiple. Una dintre ele este amatorismul care s-a practicat tot timpul și acum se vede clar că a fost o politică de impunere a mediocrității. Nimeni n-avea voie să fie o autoritate într-un domeniu; trebuia rețezat sau, dacă era mai colțos, îi făceau vînt să plece în străinătate. Din păcate, și cîțiva dintre cei care erau voci, ca, de pildă, Mihai Botez, s-au dovedit a fi fost niște voci cu stimulatori... Asta e altă dramă. Atunci oamenii spun: "în cine să mai cred?"

Mai este apoi savoarea calomniei. Despre scriitorul cutare, care e un om onest, e suficient să se spună, "dar e un bețiv"! Atunci toată lumea spune: "păi asta bea ca și mine, ce să-l cred eu". Poate să fie o autoritate, dacă se îmbracă cu ciorapi de culori diferite acest amănunt devine primordial.

Înainte credeam ca oamenii sunt urfți, răi, rachiunoiși, dar au valențe ascunse. Că nu-și arată decît un chip pentru că așa era totul în jur. Acum se constată că foarte mulți nu erau decît ce arătau a fi. Românii de aici spun: de ce nu se duc la țară, în uzine, cei care au autoritate, să explice. Se duc, dar n-au cui să explice pentru că oamenii n-au răbdare nici să asculte, nici să înțeleagă. Oamenii nu mai știu o mulțime de lucruri. Principiul este să aibă cît mai mult, care înseamnă să apuce, să ia

de la alții. Este vorba asta nenorocită "uită-te la el ce băiat deștept, s-a descurcat".

A.C. - *Este instinctul cultivat de comunism, pentru care egalitatea însemna deposedarea altora, iar instrumentul cel mai eficace era inversarea tablei de valori. La care se adaugă, cred, paradoxal, idealizarea Occidentului în aparența lui degradată, consumismul...*

Gh. R. - Și nu în funcționalitatea lui de mecanism regulator, organizator de echilibru, de răsplata după capacitate și efort.

A.C. - *În tot Estul se perpetuează aceste sechele - deznădăcinarea, confuzia dintre principii și detalii. Specificitatea românească mi se pare însă aducerea în prim plan a figurilor celor mai compromise ale vechiului regim, cu o nemaipomenită impertinență.*

Gh. R. - Da, asta arată încă odată că avem de-a face cu niște mafioți. Dacă ar fi fost oameni politici și-ar fi dat seama de ruptură și că nu pot să-și schimbe chipul de azi pe mîine. Dar pentru ei nu contează ce firmă au, important e să-și facă afacerile. Pe de altă parte, fiecare înțelege să ia tot ce e avantajos din democrație: "ce, n-am voie să vorbesc, ce n-am voie să-mi spun părerea? uite, lumea mă vrea", cum a spus primarul din Brăila.

A.C. - *Asta o spun "ei", dar ce mă stupefiază este absența reacției la imoralitate, la minciună. Se știa cine a fost Păunescu, care în decembrie '89 era să fie linșat. Cînd a fost trimis să ne reprezinte la Strasbourg am crezut că oamenii*

vor ieși în stradă, nu ca o soluție, ci ca exprimare a indignării. Nimic. De fapt a fost o probă pozitivă pentru puterea care a avut ocazia să constate că oamenii înghit orice. E o toleranță care frizează amoralitatea.

Gh. R. - Iar pe de altă parte, societatea românească e funciar intolerantă. Aici însă funcționează din nou vorba stupidă: "băiat deșept, uite cum s-a descurcat". De fapt mulți ar face la fel...

Văzînd cum sunt lucrurile, te întrebi totuși de ce și cum s-a ajuns pînă aici. Și recunoști, cam cu jumătate de gură, că ne-am pierdut identitatea. Românii nu mai știu ce-au fost, ce-ar trebui să fie, care-i locul lor. Acum sunt strigăte naționaliste de ură, de răzbunare. Au devenit intoleranți... De o intoleranță întretinută, cultivată. Și e o foarte bună diversiune. De ce să ne plîngem că trăim prost, mai bine să ne plîngem că s-ar putea să ne cumpere străinii, să ne vînda nu știu cine. Tot timpul e de vină altcineva. Tot timpul te uiți în altă parte, în loc să te uiți în propria ogradă. Culmea, profesorii de română și de istorie sunt cei care citesc "România mare". Complicat... Altfel ar fi fost dacă se întîmpla o asemenea schimbare radicală în '60...

A.C. - *Biologic 45 de ani au fost prea mult. În '60 supraviețuitorii inchișorilor existau încă, nu erau nici pe departe atât de numeroși cei care și-au luat lumea-n cap, erau amintirile mai proaspete, nu luase ampliare deznădăcinarea profesională și socială.*

Gh. R. - Se întîmplă lucruri formidabile în legătură cu deznădăcinarea, de pildă, a țăranilor. La el acasă trăiește de pe urma naturii și a muncii, își protejează animalul, pomul. Cînd vine la oraș și se mută în bloc devine un fel de fiară. Primăvara cînd înflorește teii, sute de oameni din cartierele de blocuri se reped ca disperaiți - săp, taie, distrug, ca și cînd ar fi sfîrșitul lumii, ca să culeagă florile. Eu nu cred că un țăran face așa ceva. Sunt sigur că nu. Am văzut la Sighet, la un

pag. 6

CU EXCEPȚIA ROMÂNIEI ...

Conform unui raport al Institutului vienez de comparații economice internaționale, publicat în 10 februarie, pentru prima oară de la prăbușirea blocului comunist și a organizației economice integrate (Comecon), ansamblul țărilor din Europa centrală și de Est - cu excepția țărilor din fosta Uniune Sovietică și a celor în război din ex-Iugoslavia - au cunoscut în 1994 o ridicare generală a coeficientului de creștere, tendință care va continua și în următorii doi ani, scrie "Le Monde" din 14 februarie.

Dacă produsul interior brut a scăzut în Rusia cu 15% iar în Ucraina cu 22% în 1994, iar inflația a atins cifra de 309% în Rusia și 891% în Ucraina, în RDA coeficientul de creștere a fost de 8,9%, iar în Polonia și Slovenia, care au o evoluție remarcabilă, cu un PIB deja în puternică creștere, tendința coeficientului de creștere confirmat. Aceste ultime trei țări au fost ajunse din urmă și de cele care aveau un coeficient de creștere negativ în 1993, ca Ungaria - cu un PIB în 1994 de 3,5, Cehia, cu un PIB de 2,5%, Slovacia cu 4%. Făcînd excepție printre celelalte republici ex-sovietice, Țările Baltice

au regăsit și ele drumul indicelui de creștere în 1994.

"Chiar Bulgaria (+0,5) și Albania încep să iasă din tunel, în timp ce România stagnează." Mai mult "în noiembrie 1994, OCDE a indicat că indicele de creștere în cadrul țărilor din Europa Centrală și Orientală, cu excepția României, se sprijină pe o reluare susținută a producției industriale..." Cauza acestei redresări o reprezintă exporturile, care au crescut în medie cu 11% în primul semestru al anului 1994, stimulate de cererile din Europa occidentală. Singurul punct negru, la care numai Cehia face excepție, este inflația, care "nu va scădea în nici o țară, conform institutului din Viena, sub 10% în 1995".

La numai 2 zile, în 16 februarie, în "l'Express" apărea o publicitate, plătită de București, intitulată: "Roumanie: enfin la croissance" (!) Un detaliu: în România, "salariul mediu este de 800 franci". Adică 272 000 lei. E adevărat, una dintre reclamele care însoțesc textul, cum nu se poate mai entuziast despre realizările economiei românești, poartă titlul "Nous créons notre propre légende!..."

SCHIMBAREA LEGI ELECTORALE

pag. 1

favorabile, fie o alianță alternativă.

Partide, mai degrabă disidente decât opozante, ca PD (FSN) sau Alianța Liberală, cu sau fără PAC, luând locul partidelor extremiste într-o alianță cu PDSR, nu pot schimba politica țării. Prezența lor în guvern ar permite însă puterii oculte să se pună cităva vreme la adăpostul crizei lor actuale interne și mai ales externe.

Schimbarea de alianțe rămâne, de altfel, ipotetică și mult mai puțin probabilă decât o speră noii postulanți sau o dă de înțeles puterea. Conducătorii PD și unii membri ai diferitelor coaliții liberale au mai fost în guvern. După votarea legilor pe care le-au propus și care au fost aplicate sau amendate într-un spirit contrar textului inițial, atât miniștrii liberali cât și cei din FSN au fost concediați. O nouă participare în coaliție cu PDSR nu va folosi țării. Cel mult carierei lor.

În acest context, așa zisa inițiativă a ziarului **Adevărul** apare mai degrabă o manevră a puterii spre a rupe opoziția avantajând partea ei versatilă, decât o schimbare de fond. Pentru ca schimbarea legii electorale să fie bine venită trebuie ca totalitatea locurilor din parlament să fie atribuite în baza scrutinului uninominal, de preferință cu un singur tur. De asemenea, compoziția circumscricțiilor electorale trebuie făcută în funcție de criterii stabilite de o comisie paritară între guvern și opoziție, iar delimitarea circumscricțiilor să fie încredințată unor persoane neutre, care nu îndidează și nu sunt membrii unor partide. În sfârșit, metoda de vot trebuie neapărat schimbată, înlocuind caietul pe care se pune ștampila, și care a înlesnit fraudele trecute, cu buletine ale fiecărui candidat, puse în plic, în secretul cabinei de vot, și, apoi, în urnă.

Dacă aceste condiții nu pot fi întrunite, nu vom scăpa de fraudă electorală și nu are rost ca alegătorii să fie păcăliți din nou, dându-li-se iluzia că noua lege ar aduce ameliorări care nu vor interveni.

Mihai KORNE

Mărturie

De mult mă bătea gândul să îndeplinesc ceea ce consider o datorie: restabilirea adevărului în privința acuzației care se aduce Elenei Văcărescu, aceea de a se fi "dat cu comuniștii".

Încerc să o fac acum:

În 1946, când tatăl meu a fost arestat, Elena Văcărescu era consilieră culturală a României la Paris.

Primise această funcție fără entuziasm dar spera să mai fie de folos țării ei - așa cum se vede dintr-o scrisoare adresată prietenului ei, de Saint Aulaire, fostul ambasador al Franței în România pe vremea primului război mondial.

Alexandra Fălcoianu, sora mamei mele, fiind vară primară cu Elena Văcărescu, a locuit mulți ani împreună cu ea în Franța și i-a fost alături pînă la moarte.

"Tante Elenuța", cum îi spuneam noi, ținea mult la tatăl meu, Mircea Vulcănescu.

Avusese prilejul să-l cunoască mai bine între 1937-1940, în diferitele rînduri cînd el fusese trimis de statul Român la Paris, pentru negocierii economice; ea era pe-atunci reprezentanta României la Liga Națiunilor.

Grija amîndorura pentru soarta României, căreia i se devotau, fiecare în felul său, cît și cunoștințele lor vaste în domenii multiple și felurite, i-au apropiat mult, aducîndu-i la o prețuire reciprocă.

Colțul reacționarului

Drepturile omului român

Dintre toate drepturile omului înscrise în tratatele semnate și ratificate de aproape toate statele din emisfera nord a globului, cel mai puțin respectat este acela care conferă indivizilor de pretutindeni libertatea de circulație și de împămîntenire în țara aleasă de dînșii. Nerespectarea acestui drept a constituit una din caracteristicile blocului comunist. Logic. Pentru marxisto-leniniști, omul este o uneață. Nu poate să fie lăsat să plece și să se stabilească unde îl taie capul. Poate însă fi exportat dacă importatorii acordă un preț interesant. Așa s-a făcut cu evreii sub Gheorghiu-Dej și cu toți cetățenii care aveau în Apus rude cu dare de mîna sub Ceaușescu.

Dar dacă cortina de fier era încuiată ieri dinlăuntru pentru ca oamenii să nu poată ieși, acum ea este încuiată dinafară pentru ca oamenii să nu poată intra în lumea liberă, însă liberă numai pentru cei din interior. În aceasta privință este instructivă pășania lui Nixon în China. La reproșurile adresate lui Mao pentru nerespectarea drepturilor de circulație și de stabilire a omului în țara care-i place, dictatorul de la Peking a replicat: "Vreau să fac un gest pentru Statele Unite. Cîte milioane de chinezi vreți, zece, douăzeci, treizeci?" Confruntat cu această perspectivă, Nixon a preferat să schimbe vorba. Mutatis mutandis, tot astfel fac și conducătorii statelor din Europa occidentală de teama unei invazii din țările comuniste.

Bienînțeles, nici o țară nu poate înghiți năvăliri străine masive. Unele însă sunt subpopulate ca Statele Unite și Franța. În această privință iată cîteva cifre elocvente. Densitatea locuitorilor pe km² este de 26 în Statele Unite, de 105 în Franța, de 190 în Italia, de 219 în Germania, de 231 în Marea

Britanie, de 320 în Belgia și de 430 în Olanda. Pentru a-și menține pozițiile actuale în competiția dintre popoare, țări ca Statele Unite sau Franța au nevoie de ajutorul reproducătorilor și reproducătorilor veniți din afară pentru compensarea deficitului de natalitate autohton. Pe de altă parte, la sfîrșitul secolului nostru prosperitatea nu mai depinde numai de suprafață și bogățiile solului și ale subsolului, ci, din ce în ce mai mult, pentru țările industriale avansate, de numărul și densitatea locuitorilor. Cu cît se înmulțesc consumatorii, cu atît crește nivelul de viață. Dacă Statele Unite ar fi fost conștiente de această evoluție, și în loc de o politică de imigrare malthusianistă, ar fi continuat politica porților deschise, primind, fără să-i numere pe toți europenii doritori să se mute dincolo de ocean, ar fi astăzi o țară de o jumătate de miliard de locuitori (51 la km²) și de o importanță de două ori mai mare decât aceea ce o au astăzi. Același lucru este valabil și pentru Franța. Dacă ar avea măcar densitatea Italiei, populația ei ar fi de 105 milioane și ar face din ea puterea dominantă a Europei.

Să lăsăm însă retrospectivile și să revenim la drepturile omului român. Cînd reușește să treacă de barajele frontaliere și să intre în Franța, dacă nu are hîrtii în regulă, riscă într-o proporție de 80% să fie expulzat (pentru țigani de la noi proporția este mai redusă). În schimb, numai 20% dintre negri sau arabi riscă, într-o situație similară, expulzarea. De ce această discriminare rasială, nu numai pentru români, ci pentru toți cei din țările foste comuniste? Ar fi ei mai puțin integrabili și asimilabili decât maliienii sau algerienii?

Greu de crezut. Și totuși, nici o voce nu se ridică cerînd respectarea drepturilor pentru români, nici o ligă antirasistă nu protestează împotriva discriminării rasiale în detrimentul omului alb și nici Episcopatul francez, atît de favorabil imigranților, nu spune un cuvînd în apărarea creștinilor din răsărit. Curios. Nu?

Gheorghie BARBUL

Aflînd de arestarea tatii, Elena Văcărescu a fost foarte impresionată și, fiind convinsă că intervenția ei îl va salva, a invitat în casa ei pe membrii guvernului Groza aflați atunci la Paris și le-a cerut eliberarea tatii.

I s-au făcut promisiuni și i s-au dat asigurări că tata va fi cît de curînd eliberat, promisiuni care n-au avut nici o urmare.

La începutul lui 1947, Elena Văcărescu s-a îmbolnăvit și a murit, îndurerată de starea în care se afla țara ei.

Necunoscîndu-se motivul care o făcuse să dea recepția de care am vorbit mai sus, s-a răspîndit în exil ideea falsă că Elena Văcărescu trecuse de partea comuniștilor.

Cînd am venit în Franța am fost uluită să descopăr că tocmai ea care, silită să-și părăsească țara de timpuriu, a iubit-o și a slujit-o cum prea puțini au făcut-o, era disprețuită și defăimată de către mulți dintre oamenii din exil.

Dece?

Pentru că încercase să-l salveze pe Mircea Vulcănescu.

Tot binele pe care Elena Văcărescu îl făcuse țării ei cît și alților români aflați la nevoie, de-a lungul vieții ei, fusese dat uitării.

Am ținut să aduc această mărturie ca să încerc să înlătur convingerile nedrepte care jignesc memoria acestei Românce cu care, noi români, ar trebui să ne mîndrim.

Sandra VULCĂNESCU de HILLERIN

îng de vite, un țăran care, când a început ploaia, și-a scos haina și a pus-o pe cal. La oraș nu se mai comportă așa. Dă cu piciorul în ciine, schimbă uleiul mașinii pe iarbă, face o baltă și nu-l doare sufletul. Adus la oraș nu mai e nimic: țăran nu mai e, muncitor încă n-a devenit. Ce e? Și-a pierdut identitatea. Sigur, simplificăm lucrurile. Dar cam același lucru s-a întâmplat cu mulți.

La alegerile locale am avut o discuție cu un inginer agronom. Îi spuneam că, într-o mică comunitate în care toată lumea cunoaște pe toată lumea, n-o să îndrăznească afaceriștii și hoții, fostul președinte de la CAP, care trăgea toate sforile, să candideze. Inginerul agronom mi-a spus că raționamentul meu e complet greșit. Oamenii au trăit fiind mai mult sau mai puțin, nu se puteau descurca decât ciupind de ici și de colo. Cine le dădea voie? șeful care fura consistent. Le e frică să vină un om cinstit care să facă ordine, nu-i știu obiceiurile. Își spun: "p-ăla îl știu, mai trăiesc un an doi, om vedea". Se trăiește, adică, de azi pe mâine...

A.C. - *Și opoziția?*

Gh.R. - Au trecut două rînduri de alegeri. Cîștigul a existat de fiecare dată cîte puțin, dar nu cel sperat și, ca orice echipă care luptă dar nu reușește, obosește puțin. Neîmplinirea irită, uzează. Nu te-ai aștepta, de la niște oameni care au asemenea țeluri importante să se enerveze pe fleacuri, să discute la nesfîrșit tot felul de lucruri neînsemnate. Dar 45 de ani n-a existat clasa politică veritabilă în România. Cei care existau au fost anulați fizic, supraviețuitorii n-au mai profesat, alții, nemaisuportînd, au plecat în străinătate. Ne-am pomenit într-o zi că trebuie să facem politică și că trebuie să existe oameni care să lupte pentru putere, pentru a pune în operă ce li se pare important pentru țara asta. Ne-am dat seama dintr-o dată că oamenii aceștia nu aveau armele necesare. Absența, sau mai bine zis lipsa

codurilor politice, grevează foarte tare opoziția.

Pe de altă parte, cine putea intra în aceasta luptă? Persoane importante din alte domenii. Numai că - aici intervine, probabil, un infantilism politic - oamenii vor ca prestigiul din domeniul lor de activitate să se transfere integral în domeniul politic. Nu poți face un transfer de competență. Educația te ajută, cultura te ajută, dar ele nu te transformă, automat, în om politic. Îți mai trebuie și cumpătare, bun simț, spirit de toleranță. Pe de altă parte, se ciocnesc orgoliile profesionale. Doi profesori de istorie, care pot avea o dispută importantă în meseria lor, cînd se întîlnesc în politică o transferă pe acest plan. Are vreun sens? Aici sunt alte reguli. Mă uit la politicienii occidentali - știu să vorbească, nu se înjură decît atît cît trebuie, nu transformă concurența politică într-o ură de moarte, joacă jocul politic după niște reguli. La noi, totul se face cu patimă, cu paroxism. Acum ori niciodată. E sfîrșitul lumii. Sigur că oamenii care ar vrea să se intereseze de politică spun atunci: "toți sunt la fel, toți vor ciolanul".

Apoi ne-am închipuit că politicienii sunt un fel de idoli. Or, un politician nu e de pus în ramă, el este cinstit prin constrîngerea regulilor pe care trebuie să le respecte. Face din ce a promis cît se poate, niciodată nu poate să facă tot ce-a promis. Președintele Americii promite, dar face cît poate și cît îi permite regula jocului, iar cînd calcă strîmb e sancționat, lumea dă votul altuia. Crezi că în România lumea se duce să dea votul altcuiva? Nu se mai duce să voteze deloc. S-a instalat ideea că toți sunt la fel, neînțelegîndu-se că alternarea echipelor la guvernarea unei țări duce la echilibrarea situației.

A.C. - *Totul e o problemă de memorie, identitatea oamenilor, cum vorbeam, e tulburată și se simt agresați în memoria lor selectivă...*

Gh.R. - În România, unii s-au săturat să li se spună că tot comuniștii sunt la putere. De fapt nici nu sunt, nici nu mai erau comuniști. Erau

niște mafioți pentru care importantă e firma. Așa cum o aveau înainte pe cea de comuniști o au acum pe cea de democrați și pe cea de naționaliști. Dacă opoziția își schimbă felul de discurs și trece la lucruri mai politice, mai puțin emoționale, mai adecvate momentului, atunci sunt convinși că există șanse ca electoratul să perceapă corect acest semnal. E nevoie de o forță politică mai constructivă, mai realistă, mai aproape de acești oameni. Ce să le vorbim despre ce s-a întîmplat înainte de război, cînd ei nu știu nici în '50 ce s-a întîmplat, unii n-au auzit nici de Canal. Sunt insensibili la aceste lucruri, ba chiar agasați: "noi murim de foame și ăștia ne vorbesc de ..." Nu le face plăcere, nu sunt sensibili, nu-i interesează.

A.C. - *Care este componența socială a PAC-ului la Sectorul 6 din București?*

Gh.R. - Încep cu o paranteză. În anii aceștia, responsabili din actuala putere sau din PD (FSN) au fost implicați în afaceri mai

mult sau mai puțin necurate, despre care ziarele au scris pe larg - fiindcă libertatea cuvîntului este un drept cîștigat. Cred că PAC-ul are un anumit capital de onestitate. Poate fi acuzat, să zicem, de elitism deși nu e suță la suță adevărat - sunt destui ingineri, pensionari, au început să vină și tineri - nu doar profesori universitari. Dar acest capital de onestitate e și... costisitor, fiindcă n-avem bani. Să revin la întrebare. Sectorul 6 înseamnă Drumul Taberei, Militari. Majoritatea celor de aici au studii superioare, dar sunt și oameni modești, de foarte bună calitate, un instalator, un fost muncitor la Grivița... Au venit atrași de posibilitatea de a sta de vorbă cu domnul doctor, cu domnul profesor, cu care altfel n-ar fi avut sa aibă relații de colegialitate.

A.C. - *Asta-i face bine mai ales domnului doctor și domnului inginer...*

Gh.R. - Evident că da. Altfel fiecare trăiește în micul lui cerc de cunoștințe. Crezi că ne-am cunoscut înainte? Nu. De trei ani însă suntem legați natural, fără invidii sau concurență. Ce se face aici? Politică. Atunci eu nu mai sunt inginerul Rădulescu, sunt coleg cu domnul cutare. Construirea acestui spirit de echipă s-a obținut aproape de la sine.

Neînțelegerile, bîlbîielile apar și pentru ca oameni, care nu s-au cunoscut deloc înainte, din domenii fără tangență între ele, cu vieți separate, s-au văzut puși laolaltă ca să articuleze un ansamblu foarte coerent și să construiască ceva foarte important. Asta nu se face de la sine, mai ales venind dintr-o societate intolerantă, neobișnuită cu genul acesta de colaborare.

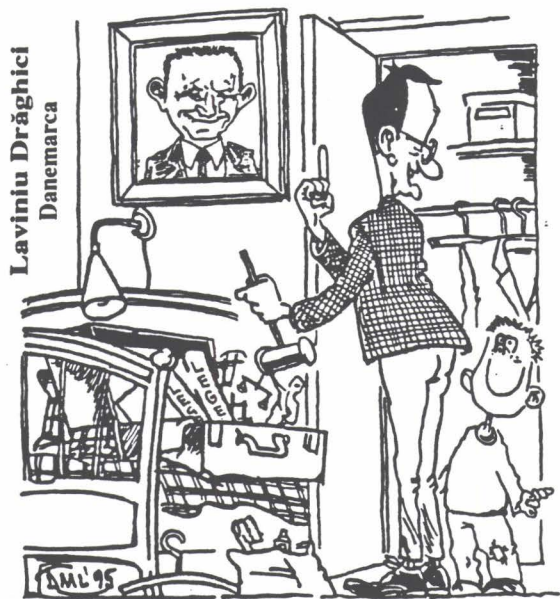
A.C. - *Și în care compromisul este o capitulare.*

Gh.R. - Din păcate, în românește, compromisul are un înțeles rușinos, îi lipsește nuanța de înțelegere, de negociere, de ierarhizare a pierderilor și cîștigurilor. Dacă s-ar inventa un alt cuvînt, care să acopere această împrejurare politică, ar fi un cîștig. Se spune "cutare n-a făcut decît compromisuri!" sau "ne-am întîlnit și a trebuit să facem niște compromisuri". Oamenii leagă primul enunț de al doilea: "a, și ăștia fac compromisuri!" E și această ambiguitate o cauza de greșite interpretări.

Și, ca să revenim la "de ce e așa de greu în România", nu uita ce înseamnă televiziunea. Oamenii s-au obișnuit, în decursul timpului, că ceea ce citesc în Știința și ascultă la televiziune sunt niște dogme infailibile, niște lucruri bătute în cuie. Ca să judeci singur, să cîntărești trebuie să faci un anumit efort, să ai o anumită educație și mai ales timp. Aici înțeleg că lucrurile nu se pot schimba de azi pe mâine și nici de la sine. E nevoie de exercițiu, opinia personală trebuie cultivată, e nevoie de oameni care să aibă răbdare să explice, să lămurească. Trebuie să construiești...

De fapt cel mai grav e dezastrul moral, grevează tot, ne trage cel mai rău în jos. Dar toate lucrurile acestea, văzute atît de în negru, sunt pe termen foarte scurt. E credința mea cea mai puternică, pentru că, dacă n-ar fi așa, înseamnă că n-am mai avea de ce să trăim. Pe termen ceva mai îndelungat, sunt sigur că se va reveni la un echilibru. Nu se poate ca poporul român să rămîină așa, un popor singular.

LEGEA "PROMOVĂRII"

-TĂTICULE, NU MAI ESTI JUDECĂTOR?
-AM DAT NUMAI SENTINTE ÎN ANULARE
ȘI M-A NUMIT AMBAGADOR!

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

**Comunicatul citit de Protopopul B. Jukoff
în numele Mitropolitului Vitaly
al Sinodului Bisericii Ruse fără frontiere,
în 12 februarie la Biserica Română Ortodoxă din Paris**

Pentru cât este acum de îndurerată și divizată comunitatea în viața ei bisericească, pentru ca măsurile care ar putea să-i restituie pacea și seninătatea să fie rodnice, ele nu pot veni de la o sancțiune care unora le-ar da satisfacție și pe alții i-ar răni profund, ci trebuie să fie în primul rând de natură spirituală.

Domnul Nostru Isus Cristos a spus că ceea ce îi este imposibil omului îi este posibil lui Dumnezeu și spre El trebuie să ne întoarcem, mai mult ca niciodată.

Pentru a permite întregii comunități, preoți și credincioși, să se reculeagă și să mediteze, întru mai buna integrare în viața liturgică, dând locul convenit rugăciunii și postului și fundamentelor evanghelice, cer Protopopului Radu Apostolescu, membru de 25 de ani al Bisericii Ruse fără frontiere, om pios și cu experiență, să ia în sarcina sa, pe o perioadă de trei luni, funcțiunile de responsabil al slujbelor în Biserica Sfinții Arhangheli din Paris și de administrare a Comunității române în exil.

Chem întreaga Comunitate și în particular pe Sfinții lor Părintele Mihai și Părintele Valentin să-l ajute pe Sfinția Sa, Părintele Radu, în îndeplinirea misiunii sale pentru salvarea sufletelor.

Protopopul Benjamin Joukoff, care a slujit în 12 februarie, alături de Pr. Radu Apostolescu, Pr. Constandache și Pr. Valentin Brătan, a cerut tuturor, înainte de citirea comunicatului, să reînvie în sufletele lor feroarea călugărului pe care l-a înflinit, cu decenii în urmă, la prima lui intrare în Biserica din rue Jean de Beauvais. Fiindcă tulburarea care a cuprins comunitatea credincioșilor e iscată de pătrunderea în lăcașul Domnului a spiritul lumesc, discordie care nu poate fi tămăduită decât cu umilință, singura virtute

care atrage harul.

Am crezut o clipă că, în tăcerea cucernică, cu care erau primite cuvintele Părintelui Jukoff de mulțimea credincioșilor, Părintele Constandache va cere tuturor iertare pentru vrajba în care și-a împins turma. N-a fost așa... Ca și când n-ar fi fost vorba despre dînsul, părea departe de orice îndoieli, iar Preotul V. Brătan cerceta cu lumească nonșalanță adunarea, neînțelegînd că Părintele Jukoff părea mai îngăduitor tocmai cu păcătoșii, pentru că totdeauna sporul de

asprime a fost pentru cei chemați.

Loc privilegiat, în care vitraliile lăcașului medieval străjuiesc argintul icoanelor și lemnul altarului ortodox, Biserica din Jean de Beauvais părea, în această duminică din 12 februarie, o corabie care purta în ea feroarea primelor comunități creștine, bîntuite de ispitiri și chinute de setea de credință. Nu lipseau însă nici unele ochiri cuprinzătoare ascunse de gestul larg al mățăniilor, ca niște întrupări subversive ale dihoniei...

Trecînd pragul Bisericii, în lumina orbitoare a străzii, te întîmpină, brusc, imaginea unui carnaval al mizeriei, noii veniți pentru care 12 bis rue Jean de Beauvais e mai ales un loc de întîlnire pe trotuar, un punct de vînzări-cumpărări de obiecte sau știri, de birfe și de pus lumea la cale... Înstrăinații erei Iliescu, cel primit în taina Bisericii fără de știrea credincioșilor.

Urmează, deci, trei luni, timp de încercare, care include, simbolic, și Sfintele Paști. Sub păstorirea părintelui Radu Apostolescu, om de profundă evlavie, rodirea în suflet din parabola sămînței, depinde de fiecare.

În aceste trei luni, în care Biserica va fi păstorită de Protopop Radu Apostolescu, va avea loc și Adunare Generală, amînată din grija pentru ca decizia ei să nu fie exprimată în vitejul patimilor. Ceea ce nu exclude, dimpotrivă, fermitatea și claritatea punctelor de vedere.

A.C.

"Frumoasă carte, cinste cui te-a scris"

Sfîrșitul anului trecut ne-a făcut surpriza apariției volumului Di nuntru și-di nafoară. Stihuri armânești// Din năuntru și din afară. Stihuri aromâne, Cartea Românească, 1994, București de Matilda Marioțeanu. Autoarea este cunoscută și în țară și în străinătate prin studiile sale de lingvistică, în special consacrate dialectului natal aromân; de data aceasta Matilda Caragiu Marioțeanu ne propune o valență nouă a sa, lirică.

Provenită dintr-o familie cu un puternic filon artistic - să amintim numai de fratele său, neuitatul actor Toma Caragiu - nu este de mirare că autoarea, zeci de ani profesoară de lingvistică românească la Universitatea din București, ascundea și un temperament de poet...

Iată cîteva spicuirii din volumul de față:

Dzâțemu:cumata di la mardzini/casilii di la mardzini/... omlu di la mardzini? / A curi mardzini? / A meauă, a tuauă, a noastră.../... /Lumea... Nu-ari mardzini!

(Zicem: bucata de la margine/casele de la margine/.../omul de la margine? / A cui margine? / A mea, a ta, a noastră.../.../ Lumea... nu are margine!)

Sau alte stihuri - se putea altfel de la o lingvistă? - dedicate forței vorbelor: Ma vânu di eali(zvici)/ nu tal'i, nu dischicâ/ nu sapă, nu ardi/nu seamnă/cumu tal'i, cumu dischicâ/ cumu sapă, cumu seamnă/ cumu vatâmă: ZBORLU.

(Dar nici unul din ele/ (din bice)/ nu taie, nu despică: nu sapă, nu arde/ nu înseamnă/ cum taie, cum despică/ cum sapă, cum înseamnă/cum ucide/ CUVÂNTUL.)

Nu lipsesc din volum nici tablouri din natură, prinse în instantanee precum : Tu oara di-amurdzitâ/ -aburu tricutu tu sită - pomulu-i țeară asteasă/ fântâna-i funi groasă

(La ceasul amurgului/- abur trecut prin sită -/ pomu-i ceară stinsă/ Fântâna-i funie groasă).

Cu tonalități foarte variate, situate între tandrețe și duritate, poezia Matildei Caragiu Marioțeanu revelă o lume aparte, cea a comunității aromâne în care centrul îl reprezintă familia "fumeal'ea", alcătuită în jurul unei "mume durute" (mamă iubitoare, care suferă) și al tatălui armân, de obicei "păcurar" (cioban), care-și lasă regulat satul, "hoarea", cu ale sale turme "cupie" în "lupta pent-un loc de iarbă-naltă". Cercul se lărgeste odată cu glorificarea "gintei", a "natului", identificat cu limba: Cātu limba armânească ași va si-arăsună/ nu cheari-Armânul! Nu!/ Că NATLU și-LIMBA-su UNA! (Cît limba armânească așa o să răsune/ nu piere-armânlu! Nu!/ Că NAT și LIMBA-s UNA).

De un patetism reținut, frumoase versuri sunt închinare demnității și mîndriei aromânilor "falcici", dragostei lor pentru pămîntul de baștină, mentalității lor simple și de bun simț. În aceste poezii alimentate de concretul biografic, viața aromânilor,

conservatoare, pulsează și prin obiecte specifice, care au darul de a încheaga o atmosferă și de a contura un "nat" de ciobani: tende "corturi păstorești", cărlibana "ciomagul păcurarului armân", ghiumele "vase de arama pentru apă", pociu "oală de lut", bucvală "fel de mîncare de om sărac". Iar nu în ultimul rînd traiul zilnic al aromânului transhumant transpare din obiceiurile lui ancestrale, prezente în versuri ca: Trecu muntii, di vali/ Armânii' i cu cupiili (Trec muntele, de vale/ Armânii cu/ale lor/turme...)

Spre deosebire de alte cărți de poezie aromână apărute în întregime în idiomul aromân, volumul de față - așa cum s-a putut constata din citatele de mai sus - este transpus în dacoromâna literară, procedeu care prezintă avantajul că poeziile pot fi gustate de o sferă mai largă de cititori. Deci, pe lîngă caracterul lor emoțional în sine, versurile de aici au încă cel puțin două calități: pe de-o parte ele prezintă, într-o formulă lirică, principalul dialect românesc din sudul "apei care unește" - Dunărea - și, pe de altă parte, dovedesc că fondul român cu dacoromâna este, practic, același, în ciuda unor diferențe de "înfățișare". "Proba" prin poezie este mai convingătoare decât ore întregi de teorie!

Se poate afirma că, dacă în 1975 Matilda Caragiu Marioțeanu a dăruit lingvisticii românești un valoros Compendiu de dialectologie română, acum ea ne-a oferit un autentic "compendiu poetic" al spiritualității aromâne.

Florica DIMITRESCU

CASA ROMANEASCA
120 bis, rue Haxo, 75019 Paris
(Metro Télégraphe sau Porte de Lilas)

Anunță conferința dnei Florica DIMITRESCU, fost profesor la Universitatea București, intitulată "Valori estetice în literatura română veche", care va avea loc sâmbătă, 4 martie 1995, la ora 17.

Anunță conferința dnei Smaranda VULTUR, lector de limba română la Universitatea Paris IV, intitulată "Rescrierea istoriei - limbajul care ascunde, limbajul care dezvăluie", care va avea loc sâmbătă, 11 martie, ora 17.

Club d'Études Roumains
Institut National des Langues et Civilisation Orientales

Annonce la conférence donnée par Georges F. Jewsbury, professeur d'histoire russe et est-européenne à l'Université de l'Oklahoma, intitulée "Les Etats-Unis et les Balkans dans l'après-guerre froide"
La conférence se tiendra le samedi 4 mars à 11h, dans les Salons de l'INALCO 2, rue de Lille et sera suivie d'un débat.

Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat și Asociația Deținuților Anticomuniști Români

Anunță împlinirea unei jumătăți de secol de la instaurarea regimului comunist din România de către armatele sovietice.

Pentru a marca amploarea dezastrului produs prin distrugerea tuturor instituțiilor de bază, a ființelor și perversitatea sufletelor, vor avea loc o serie de întâlniri românești în sala Misiunii greco-catolice din 39 rue Ribéra, 75016 Paris (Metro Jasmin).

sâmbătă 11 martie, ora 16:

Calvarul femeii române și Profanarea învățămîntului

"Intergenerații - Âge et Partage", asociație umanitară română, creată în septembrie 1994, își propune acordarea de ajutor oamenilor în vîrstă și handicapați, uitații lumii, cei mai loviți de fenomenele inflaționiste. Inițiativa română s-a născut din colaborarea asociațiilor franceze "Equilibre" și "Âge et Partage". Aceasta din urmă, care beneficiază de 20 de ani de experiență franceză și internațională, face apel la fiecare dintre noi pentru a putea să se ocupe de un număr cît mai mare de persoane în nevoie.

La începutul lunii martie este prevăzută o reuniune la sediul asociației: 163, rue de Charanton 75012 Paris - tel. 44 73 87 87

EXPOSITION

ALLA RUSU

peinture

du 6 février

au 6 avril 1995

L'Espace Aïda -

17 rue du Conservatoire

75009 Paris

tél. 45 23 11 11

A apărut volumul II al cărții
**AVIAȚIA ROMÂNĂ
ÎN AL II-lea RĂZBOI
MONDIAL**

Cei ce s-au înscris sau doresc să
și-l procure pot scrie la adresa
prof. univ. Ion Bucurescu
44, Av. M. Berthelot
92320 Châtillon
tel. 46 57 32 83

O PRIETENĂ A FRANȚEI

Din "Lupta" din 7 februarie a. c., am aflat, cu adîncă durere, despre plecarea dintre noi a dragei mele foste studente din seria care începea facultatea în 1951 - **Andreea Dobrescu Warodin**.

Andreea a fost, de cînd o știu, o necondiționată admiratoare a Franței. Mai întîi prin familia sa, de la care a moștenit o impecabilă punta morală: tatăl ei, zdrobit de tăvălugul comunist, era doctor în drept de la Paris iar mama, o delicată doamnă, trăia înconjurată de cărți franțuzești. În al doilea rînd, printr-o alegere matură: într-o perioadă cînd cei cu "origine nesănătoasă" pătrundeau cu greu în facultăți, Andreea, cu idealul ei de a deveni profesoară de franceză, a luptat vitejește pentru a trece pragul cumplitei lupte de la "admitere"... A fost o studentă strălucită, dar la "repartizare" n-a putut dobîndi postul care i s-ar fi cuvenit - cadru didactic al facultății - și a trebuit să rătăcească prin mai multe servicii. Dar nimic nu-i putea întuneca dragostea pentru Franța și, cu modestie, a predat "în particular" franceza, paralel traducînd din André Maurois, Jean Giraudoux etc. Cu o puritate caracteristică spiritelor de elită, cu un uriaș simț al datoriei, cu un adevărat cult al prieteniei, dar nu întotdeauna înțeleasă de cei din jur, Andreea și-a dedicat întreaga forță slujirii culturii franceze.

De-abia mai tîrziu, într-o scurtă perioadă de "relaxare politică", Andreea a putut avea un post la catedra de franceză a Universității București, în care s-a comportat cu mult devotament, pînă la ieșirea la pensie, acum cîțiva ani. N-a încetat însă să lucreze: în ultimul timp, în ciuda unor inimaginabile suferințe fizice și psihice, a continuat să contribuie la propagarea culturii franceze la noi și să promoveze valorile românești în spațiul francofon. Lucra intens cu mai multe edituri din țară: o editură din Belgia trebuia să-i publice traducerea conferințelor lui Nicolae Iorga la Școala de Război, iar în una din ultimele ei scrisori ma anunța că a tradus în franceză "Sfîrșit de veac în București" de Ion Marin Sadoveanu....

Ocotită de soțul ei, Wili Warodin - actualmente președinte al Ligii veteranilor de război din România -, sensibilitatea Andreei s-a dezvăluit în anii din urmă într-un volum de poezii, care urma să fie tipărit, "Zestrea luminii"... Ce s-o alege acum de ei? Dar ce altă mai frumoasă zestre a putut lăsa Andreea Dobrescu Warodin lumii noastre decît dragostea ei profundă, neajmuriată pentru Franța, împărtășită cu generozitate elevilor, prietenilor, lectorilor ei?

Franța în care nu a avut niciodată posibilitatea de a călători...

Franța care pentru ea era mai mult vis decît realitate...

Fie-ți somnul lin, Andreea dragă!

Florica DIMITRESCU

DECESE Dr. Octavian Gh. Scrob; dr. Ion Liviu Bârnea; acad. Nicolae Simionescu; Nicolae Jitoiu; ing. Toma Bobernicu; Ovidiu Pușcașu; Rodica Chiva, arh. Lucia Carmen Vartic; ing. Mihaela Georgeta Berdan; col (r) Toma Gh. Ștefan; Larilena Afenduli; Didina Clonda; Maria Lungu; Tiberiu Stănescu; Aurel Tecovici; col(r) Vasile Ispas; ing. Virgil Stroescu; Pandeles Dobrică; Dumitru Loghin; Ioan P. Pucerea; Mihai Georgescu; Antoaneta Oprea; arh. Elena Negulescu; Maria Herescu; Nelu Spănu; ing. Georgeta Berdan; Elena Bălăuță; Dumitru Durlea; Gabriel Grințescu; col (r) Bogdan Basarab; Olga Onciu; Petre Ionescu (Safta); Nicu Râjniță; Mihai Gorun; Voia Simion; dr. ec. Egon Baeder; Dumitru Tache; Violeta Maria Ionescu; c-dor. av. Ionel Ietan; Alexandru Urse; Vasile Părpală; ing. Ion Cădere; Victoria Partelli; Tatu Zainea; prof. Elena Eliad; Jean Dumitrescu; ing. Ion Z. Pantu; Constanța Popa; magistrat Dimitrie Dimitriu Păușești; Victoria Nedelescu; col (r) cavalerie Dorin Teodorescu; Aglae Blanca Gheorghiu; Vergi Vancu; dr. Alex. Nuțiu; ing. Virgil Amărieș; Mari Dragomirescu; gral me. aviator (r) Gheorghe Gherghina; Vasile Onuțan; Venera Tullin; Corneliu Fronescu; Smaranda Grasu; prof. dr. ing. Gheorghe Mușatescu; col (r) Radu Mohonea.

NATURALIZARI "Journal Officiel", 12 februarie 1995 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză Ecaterina Ilica (n. Hadărcă), născută la Darabani; Sergiu Oană, născut la București.

le combat

Directeur: Michel Korné 22/02/95
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 240

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSRALIE

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

LA TRANSITION ENLISEE (III) par Michel Korné

Dans le Combat N°238, nous avons esquissé un bilan des cinq années de transition (1989 à 94) après l'effondrement du communisme en Europe du Centre et de l'Est (ex-URSS). Ce bilan est favorable à l'Occident sur le plan de sa sécurité militaire et sur celui des conflits ethniques, dont les craintes formulées dès 1970 par la doctrine Sonnenfeld, n'ont pas dépassé les conflits localisés, même si ces derniers ont atteint des degrés de violence imprévus.

L'Occident reste toutefois menacé par la disparité économique et sociale entre les deux parties de l'Europe.

Après avoir évoqué dans le N° 239 les disparités institutionnelles et de critère éthique, nous abordons les modalités de résoudre les disparités économiques et de civilisation entre les deux parties du Continent.

Evoquer la disparité de civilisation entre l'Europe de l'Ouest et celle du Centre et de l'Est, paraît choquant, lorsque l'on sait que la civilisation européenne s'est développée à travers les millénaires, à partir de centres situés aussi bien à l'Est qu'à l'Ouest, au Sud et au Nord de l'Europe. Les frontières politiques n'ont jamais formé de barrières infranchissables, même lorsque aux barrières de la politique s'ajoutaient celles de la religion, entre orthodoxes, catholiques et protestants ou entre chrétiens et musulmans.

Si l'on est néanmoins amené à parler de différences de civilisations entre les états ex-communistes et le reste de l'Europe, c'est parce que le système totalitaire a modifié si profondément la vie et les réactions des gens dans tous les domaines, qu'après seulement trois générations pour l'ex-URSS et deux générations pour l'Europe du Centre, ces parties du continent se trouvent non seulement en retard par rapport à l'Ouest, mais surtout engagées par les techniques propres aux régimes qu'elles ont subis, dans une évolution différente.

Les disparités de civilisation restent grandes. Cinq années après l'effondrement du totalitarisme, ces disparités varient fortement d'un pays à l'autre en s'accroissant de Berlin à Moscou.

L'exemple allemand de l'unification ne peut d'ailleurs être transposé, dans ce domaine, que très partiellement à d'autres pays.

D'abord l'Allemagne est loin d'avoir effacé les disparités entre les Allemands, même s'ils parlent la même langue, regardent la même télévision, apprennent la même histoire, dans les écoles des Länder de l'Est et de l'Ouest, dont les enseignants sont beaucoup plus proches que ne le sont les Russes des Anglais, les Roumains des Français ou les Hongrois des Allemands.

Afin de combattre cette disparité sur le plan éducatif, le rôle d'une Radio télévision Européenne qui couvre l'ensemble du continent a déjà été évoqué par nous à plusieurs reprises.

Des programmes d'enseignements européens, à commencer par l'histoire, mais

également les langues, les littératures, les disciplines humanistes, et même les domaines scientifiques et techniques sont indispensables pour combler l'écart qui sépare les deux parties du continent.

Pendant les cinq années de transition, l'Union Européenne a pris conscience de la nécessité d'une action dans ce domaine mais elle se heurte à une opposition tenace. Dans presque tous les ex-états communistes, les cadres et dirigeants se retranchent derrière le nationalisme et le chauvinisme pour défendre les bastions du dirigisme échafaudés par la pensée totalitaire des générations stalinienne.

Jusqu'à présent l'Union Européenne a préféré financer des programmes d'éducation à long terme, en essayant d'amadouer sans combattre ceux des dirigeants de l'Est qui tolèrent ou encouragent cette nouvelle forme d'agressivité, parce que ses méfaits sont restés limités à des zones qui ne touchaient pas les pays membres de l'Europe occidentale.

Cette politique n'est pas sans danger car la tendance vers l'isolement des Européens du Centre et de l'Est, a progressé plus vite ces deux dernières années que celle vers l'unité du continent. Or c'est bien grâce à cet idéal de l'unité européenne qui avait explosé en 1989, qu'a eu lieu l'effondrement du communisme.

Sans doute, l'euphorie des années 1989 et 90 ne pouvait durer. La réaction due aux déceptions était inévitable. Elle ne serait pas grave si cette réaction ne générait un découragement collectif, qui se traduit par le marasme dans tous les domaines.

L'Europe occidentale a déjà ses propres dizaines de millions de chômeurs, de pauvres et d'exclus. Peut-elle se permettre d'avoir à l'Est de l'Oder et de l'Adriatique, 400 millions d'Européens, qui tels les peuples des grandes migrations, des troisième au neuvième siècles soient poussés par la misère et fascinés par les richesses vers l'extrême Occident?

L'histoire prouve que la réponse à cette menace ne peut être militaire ni politique. Elle peut être en partie culturelle, mais sera en premier lieu économique. C'est dans ce domaine que le précédent de l'unification économique allemande est sans doute l'expérience la plus

utile dont nous puissions tirer des conclusions pour les pays de l'Europe du Centre et de l'Est.

Sur le plan économique, l'exemple allemand est indiscutablement le plus convainquant. Le problème est de savoir si il peut ou non être transposé aux autres pays du Centre de l'Europe, et, dans l'affirmative, de quelle manière.

Le coût financier de l'unification allemande, soit près de 100 milliards de Marks par an depuis cinq ans, est si élevé qu'il paraît inapplicable aux autres pays de l'Europe du Centre et de l'Est.

Dans l'étude du Groupe de Paris publiée en 1994, les besoins sur dix ans en capitaux extérieurs de l'ensemble de l'Europe du Centre et de l'Est étaient évalués entre 4000 et 6000 milliards de Dollars USA soit entre 1000 et 1500 USD par habitant et par an. Une somme aussi importante représenterait entre 2 et 3% des Produits Nationaux Bruts (PNB) cumulés des USA, Canada, Japon et de l'Union Européenne.

Si l'on considère toutefois qu'après les deux à trois premières années d'investissements, ces sommes ne viendraient augmenter les PNB des pays occidentaux du double, voire même du triple des montants investis, les difficultés seraient nettement moins grandes et seraient restreintes aux préfinancements. Or, les pays industriels ne manquent pas de capitaux à la recherche d'investissements fiables.

La difficulté majeure résiderait dans le fait de pouvoir rendre les investissements en Europe du Centre et de l'Est relativement sûrs. La fiabilité varierait dans le temps et d'un pays à l'autre. Actuellement, il y a moins de risques d'investir en Pologne, Hongrie ou en république Tchèque, qu'en Russie, Ukraine ou Géorgie.

Si le climat politique venait à changer, des pays tels la Roumanie et la Serbie deviendraient à nouveau attrayant, cependant que la Russie avec la Sibérie offrirait des perspectives que l'on ne retrouverait dans aucun autre pays ou continent.

Au climat politique qui reste déterminant, s'ajoutent d'autres obstacles qui rendent difficile la transition de l'économie centralisée à l'économie de marché. En premier lieu, le problème de la privatisation dont l'on parle

Suite page II

depuis cinq ans sans trouver de solution valable en dehors de la Treuhand Anstalt. (T.A.) d'Allemagne Orientale.

Les organismes semblables créés dans les autres pays institués, afin de privatiser les entreprises d'Etat, ont donné des résultats décevants. D'une part leurs dirigeants, recrutés parmi les membres de l'ex-nomenklatura sont souvent eux-mêmes opposés aux privatisations, et de l'autre, ces organismes n'ont ni les fonds ni les compétences nécessaires pour réaliser les restructurations des entreprises.

Héritières de la mentalité et des méthodes centralisatrices de l'économie planifiée, il n'est plus guère possible de transformer ces différentes agences de privatisation suivant le modèle de la T.A. allemande.

Pour accélérer la privatisation dans l'ensemble de l'Europe du Centre et de l'Est, nous considérons qu'il faut instituer un organisme international échappant à la fois au contrôle politique de chaque état et qui puisse négocier avec les investisseurs locaux ou étrangers la reprise et le financement des entreprises privatisées. Un tel organisme serait en fait une Agence Européenne de Privatisation (A.E.P) pouvant travailler avec la Banque Européenne de Reconstruction et Développement (BERD), et recevoir une partie des investissements occidentaux destinés à combler le retard de l'Europe ex-communiste.

L'A.E.P. aurait vocation de se substituer aux différentes agences nationales, chaque fois qu'une entreprise lui en ferait la demande. Cela suppose que les gouvernements de l'Europe du Centre et de l'Est (ex-URSS) autorisent son fonctionnement sur leur territoire. Une telle autorisation pourrait être obtenue en contrepartie

des aides que la CEE, le FMI, la BERD et d'autres organismes internationaux sont appelés à consentir à ces différents Etats.

Actuellement le FMI, la Banque Mondiale et la CEE, obtiennent déjà de la part des états ex-communistes des engagements bien plus sévères, qui mettent en cause leurs budgets, leurs législations et leurs options politiques. Ces engagements ne sont toutefois pas toujours respectés, car il n'y a pas d'organismes indépendants pour les appliquer.

Avec l'A.E.P., des hommes extérieurs au pays et sur lesquels les pouvoirs locaux n'auraient pas de prise, pourraient procéder aux privatisations. Une concurrence pourrait naître entre l'AEP et les agences nationales qui oblige les agences nationales ainsi que les gouvernements qui les contrôlent, à privatiser, par crainte que cela ne soit fait par l'Agence Européenne.

Le caractère facultatif des recours à l'AEP atténuerait les réticences possibles contre un tel organisme. A ce sujet, nous avons pour exemple la BERD dont le rôle avait été critiqué initialement mais qui est actuellement totalement accepté par les opinions publiques.

L'objectif de l'A.E.P. devrait être de privatiser dans les trois ans les entreprises étatiques de l'Europe du Centre, des pays Baltes et de la Moldavie. Il faudra peut-être deux années de plus pour privatiser les entreprises étatiques russes et ukrainiennes, mais de la sorte la privatisation pourrait être achevée en l'an 2000 dans toute l'Europe du Centre et de l'Est.

Cela permettrait un nouveau bond économique mondial de longue durée semblable à celui d'après 1946. En Europe du Centre l'on peut déjà en déceler les perspectives dans le bilan boursier 1994 publié ci-dessous.

EUROPE DE L'EST : BILAN BOURSIER 1994

Les performances 1994 des quatre principales bourses est-européennes sont très contrastées:

	Performance en USD
POLOGNE : WIG	- 47,5 %
HONGRIE : BSEI	+ 3,6 %
TCHEQUIE : HN Wood	- 27,2 %
SLOVAQUIE : SAW	+ 105,6 %

Mais ce tableau donne une image fautive de la période écoulée. En réalité ces bourses ont eu un comportement très semblable; mais légèrement décalé dans le temps. L'évolution de ces quatre marchés, peut se décomposer en trois phases. La Pologne a, à chaque fois, donné le départ de la phase suivante.

. Phase I : L'euphorie

Dès Mars 1993, le marché boursier polonais a commencé son ascension. Les trois autres marchés ont suivi avec des volumes relativement importants.

	Période de hausse	Perf. boursière
HONGRIE	Août 93 - Février 94	+ 110%
REP.TCHEQUE	Octobre 93 - Mars 94	+ 240 %
POLOGNE	Mars 93 - Mars 94	+ 1500 %
SLOVAQUIE	Janvier 94 - Mars 94	+ 280%

. Phase II : La chute

Les investisseurs prennent peur, les acheteurs disparaissent, les volumes baissent fortement et les bourses plongent:

	Période de baisse	Perf. boursière
HONGRIE	Février 94 - Juin 94	- 40 %
REP.TCHEQUE	Mars 94 - Juin 94	- 50 %
POLOGNE	Mars 94 - Juin 94	- 65 %
SLOVAQUIE	Mars 94 - Juin 94	- 60 %

. Phase III : La consolidation

Les marchés se reprennent légèrement (sauf pour la Pologne et la Slovaquie où les repises ont été plus marquées) puis se mettent à stagner jusqu'à la fin de l'année.

Ainsi les performances relativement contrastées de ces pays résultent du décalage de ces phases et des différences dans leurs ampleurs. Elles sont d'ailleurs assez représentatives de l'évolution d'un marché nouveau.

SONDAGE EN ROUMANIE

ERRATOM

A la suite d'une erreur dans notre précédent numéro des sigles des réponses favorables (FAV), et défavorables (DEF) aux trois premières questions du sondage effectué en Décembre 1994, ont été inversés. Nous prions nos lecteurs de nous en excuser et republiions ces chiffres avec les bons sigles, ainsi que la partie des commentaires afférents.

1- Comment appréciez-vous l'activité des Institutions suivantes ?	DEF	FAV	SO
Gouvernement	59%	40%	1%
Parlement	66%	33%	1%
Justice	52%	45%	3%
2-Quelle est votre opinion à l'égard de:			
- Adrian Nastase	28%	64%	8%
- Ion Iliescu	38%	59%	3%
- Emil Constantinescu	39%	53%	8%
- Nicolae Vacaroiu	43%	51%	6%
- Petre Roman	44%	51%	5%
- Oliviù Gherman	42%	43%	5%
- Nicolae Manolescu	43%	33%	24%
- Dinu Patriciu	48%	31%	21%
- C.V. Tudor	53%	35%	2%
- Sergiu Cunesco	51%	26%	23%
- Corneliu Coposu	61%	33%	6%
- Marko Bella	52%	22%	26%
- Gheorge Funar	60%	28%	12%
- Ilie Verdet	67%	20%	13%

3- Faut-il privatiser rapidement? 43% 55% 2%

Comparés aux chiffres de Septembre, l'on constate une forte poussée des présidentiables du pouvoir (M.M.Nastase + 16% et Iliescu +14%) sur la fiabilité desquels l'on peut toutefois émettre des doutes. Le pouvoir occulte qui se retrouve derrière ces deux noms a tout intérêt à démontrer qu'ils sont populaires.

Toutefois la popularité de Mr. Emil Constantinescu, candidat en 1992 de l'opposition à la présidence, passe de 52 à 53% nonobstant l'avance de Nastase et Iliescu.

Du 21 au 29 Janvier un sondage de l'Institut de Marketing et Sondages (IMAS) plus proche de l'opposition a fait un sondage dans 36 départements dont les résultats publiés le 8/02/95 diffèrent sensiblement de ceux de l'IRISOP (proche du pouvoir) publiés ci-dessous.

Voici les réponses aux questions :

Pour qui voteriez-vous à l'élection présidentielle ?

- Ion Iliescu	27,9 %
- Emil Constantinescu	26,3 %
- Adrian Nastase	7,9 %
- Petre Roman	5,1 %
- Gheorge Funar	4,9 %
- Indécis et autres	26,9 %

Pour qui voteriez-vous à l'élection parlementaire ?

- C.D.R.	26,6 %
- P.D.S.R.	16,7 %
- P.D. (F.S.N.)	8,9 %
- P.U.N.R.	4,6 %
- U.D.M.R.	4,2 %
- P.R.M.	2,8 %
- P.D.A.R.	2,5 %
- P.S.M.	2,1 %
- Autres partis	1,3 %
- Indécis	30,3 %

M.M. Iliescu et Constantinescu obtiennent des résultats semblables à ceux de Décembre. Il en va différemment des partis politiques dont certains chiffres varient jusqu'à 50%, alors qu'aucun événement politique n'a eu lieu qui justifie ces changements.

Mystère des sondages ou préférences des sondeurs?